

Jornades Internacionals sobre Oralitat Africana

(Barcelona, 15 i 16 de juny de 2007)

Josep Martí,
IMF - CSIC (Barcelona)

Durant els dies 15 i 16 de juny de 2007 es van fer a la Residència d'Investigadors CSIC-Generalitat de Catalunya (Barcelona) les Jornades Internacionals sobre Oralitat Africana organitzades per CEIBA i el Departament d'Arqueologia i Antropologia de la Institució Milà i Fontanals (CSIC). L'oralitat representa un camp d'investigació fructífer per als científics socials interessats en el continent africà. I això és així, no només pel fet de l'interès de totes les manifestacions de l'oralitat en si, sinó també perquè mitjançant el seu estudi s'obtenen dades que ajuden a obtenir visions detallades i al mateix temps globals dels fets socials. Aquestes jornades sobre oralitat se centraren en l'àmbit geogràfic de l'Àfrica central tot atorgant, però, un cert protagonisme al cas concret de Guinea Equatorial. No endebades, és en aquest país on fins ara CEIBA ha dedicat els seus màxims esforços a l'activitat investigadora.

CEIBA, entitat dedicada al coneixement i estudi de les societats africanes i que des de fa anys desenvolupa el projecte *Laboratori de recursos orals* dirigit per Jacint Creus a Guinea Equatorial, és una entitat ben coneguda pels especialistes en oralitat africana, sobretot per les publicacions que edita, entre les quals destaca la revista *Oràfrica*. A Ceiba hi participen bàsicament historiadors, antropòlegs i especialistes en literatura, i per tant aquests són també els àmbits disciplinaris representats a les

August Panyella i Jordi Sabater-Pi a Guinea Equatorial a la dècada del 1950. Fons Museu Etnològic de Barcelona.

Jornades sobre Oralitat Africana que es van fer el passat mes de juny. Aquestes s'articularen a través de tres eixos temàtics dedicats respectivament a la literatura, història i cultura en general. En el primer eix temàtic es feren presentacions sobre els contes tradicionals de Guinea Equatorial des d'una perspectiva comparatista (José Pedrosa, Universitat d'Alcalá d'Henares), sobre la cultura oral del poble Jul'hoan (kung) (Josep Maria Perlasia, CEIBA) i sobre la presència de mites i rituals a la novel·la africana (Fabiola Ecot, Universitat de París VIII). L'apartat dedicat a oralitat i història comptà amb la pre-

sència de Germán Santana (Universitat de les Palmes de Gran Canària) que parlà sobre la relació històrica contradictòria d'equatoguineans i canaris, Lola García Cantús (Universitat de València) que centrà el seu tema en la resistència bubi a la vall de Moka i la repressió colonial espanyola, i Juan Manuel Santana (Universitat de les Palmes de Gran Canària) que presentà les seves recerques sobre la pesca preindustrial en el banc d'Argin, a Mauritània. Finalment, en l'àmbit d'oralitat i cultura, les discussions giraren al voltant de la cultura bubi vista a través de l'oralitat (Francisco Eteo, Universitat Nacional

de Guinea Equatorial), el cas particular de bruixeria conegut com *ekong* a Guinea Equatorial (Josep Martí, CSIC) i sobre el diàleg entre cultures talment com es posa de manifest a les arrels de tradicions orals en narracions històriques angleses (Ana Lúcia Sa, Centre d'Estudis Socials de la Universitat de Beira Interior, Portugal). Després de cadascuna de les diferents intervencions es donà l'oportunitat al debat i intercanvi de punts de vista, no només entre els diferents especialistes sinó que es comptà també amb la participació del públic en general, entre el qual hi havia una nodrida representació d'equatoguineans residents a Barcelona. Està previst editar les actes d'aquestes jornades a la primavera del 2008.

Com a valuós complement de les jornades, el Museu Etnològic de Barcelona muntà una exposició fotogràfica a la Residència d'Investigadors amb el títol de "Gent de Guinea Equatorial, de Gabon i del Camerun (1948-1960)" en la qual s'exposà des del 15 al 22 de juny una mostra del fons fotogràfic del museu procedent dels treballs de camp que aquesta institució dugué a terme a mitjan segle XX. L'exposició i al mateix temps també les jornades foren inaugurades amb la presència de Jordi Sabater Pi i la conferència intitulada "La fotografia etnogràfica: una eina indispensable del treball de camp" impartida per Maria Dolors Soriano del Museu Etnològic de Barcelona i comissària de l'exposició.

Aquestes jornades, coordinades per Yolanda Aixelà (Universitat d'Alacant) i Josep Martí (CSIC), a més de tenir el suport de CEIBA i el CSIC, comptaren amb la col·laboració de la Fundació Solidaritat-UB, el Departament d'Antropologia de la Universitat de Barcelona i el Museu Etnològic de Barcelona.

Arquitectura rural en pedra en sec

(La Fatarella, agost de 2007)

Fundació el Solà

Durant el mes d'agost de 2007, es va poder visitar a la seu de la Fundació el Solà a la Fatarella una exposició sobre arquitectura rural en pedra en sec, que havia estat inaugurada amb motiu del **II Congrés Nacional** que sobre aquest tema es va fer a Pegalajar (Jaén) en el Parc Natural de Sierra Mágina, els dies 25, 26 i 27 de juny de l'any 2004, el qual va tenir com a objectiu donar a conèixer, protegir i promocionar aquest tipus de patrimoni per la seva singularitat arquitectònica, com també per l'alt valor històric i etnològic, a la vegada que utilitzar-lo com a recurs per al desenvolupament rural. La Fundació el Solà va participar en aquest congrés amb la ponència "**El patrimonio de la piedra seca en la Fatarella.**"

A l'exposició es va poder veure un recull fotogràfic, repartit en 32 panells de 100 per 60 cm cada un, amb una fotografia i una poesia o un text d'autors coneguts que feien referència a les pedres; entre altres, els autors de les fotografies van ser: José M. Cantarero, Enrique Escobedo, M. Amparo González, Juan A. López, Luís Martín i Manuel Torres. Les fotografies són sobretot de Sierra Mágina, però també n'hi havia d'Extremadura, Aragó, Castellà la Manxa i el País Valencià.

La mostra va voler posar en valor el que aquestes pedres ens transmeten: tota una lliçó de treball, de lluita i d'esforç d'unes persones que van buscar la

seva supervivència en una terra que exigia un dur sacrifici; formen part de les arrels del poble, són l'altra imatge de l'Art que utilitza la saviesa popular, íntimament unida a les feines primàries de l'home en un medi que va ser modelat amb els seus propis materials, a la seva pròpia imatge. Les construccions en pedra en sec es distribueixen per quasi tota la geografia, però en cada lloc té la seva especificitat, producte d'una cultura peculiar. Sempre han estat molt presents en el medi rural de la comarca de Sierra Mágina i en les diverses manifestacions, com són: eres, *chozos* y *chozas*, *albarradas*, *majanos*, *vallas*, mines, pous i altres construccions de gran valor etnològic i històric. El seu origen és antiquíssim, almenys del neolític, i s'han continuat construint fins als nostres dies, com una arquitectura tradicional que constitueix una de les expressions culturals més significatives de Sierra Mágina, producte de l'activitat de la seva gent, especialment pagesos ramaders, i de les condicions climàtiques i geogràfiques de la mateixa. Aquests tipus de construccions estan en perill de desaparició a causa d'haver perdut la funcionalitat que van tenir en el passat, per la qual cosa moltes estan destruïdes o en procés d'enrunar-se pel fet d'estar abandonades.

Entre les obres de pedra en sec es poden destacar els *chozos*, *caracoles*, *monos* o *cuevas*, denominació que